

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
13.9.2013
Taltionumero
2900
Diaarinumero
1621/3/12

1 (9)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 23.4.2012 nro 12/0248/3

Asian aikaisempi käsittely

A on hakenut vammaispalvelulain mukaisina asunnon muutostöinä muun ohella valaistuksen sekä keittiön kaapistojen uusimista. Hakemusta on perusteltu sillä, että näkökenttäpuutos haittaa A:n toimintakykyä.

Jyväskylän perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaoston alainen viranhaltija on 4.4.2011 päätöksellä (2011 110) myöntänyt vammaispalvelulain mukaisen korvauksen liesituulettimen hankkimiseen ja asennukseen, koska sen voidaan katsoa olevan välttämätön asunnon muutostyö. Valaistuksen osalta hakemukseen oli jo 7.2.2011 annettu viranhaltijan myönteinen päätös.

A on oikaisuvaatimuksessaan vaatinut asunnon muutostöiden tekemistä kaupungin toimintaterapeutin suunnitelman mukaisesti. Keittiössä tasot ovat A:lle liian korkeat. Kaappien ovet ovat tummahkot, eikä A erota näkövammastaan johtuen kontrasteja juuri lainkaan. Kaappien sijaan tulisi olla liukukiskoilla toimivat laatikot ja arkkupakastimen sijaan kaappipakastin. A:n muisti on heikentynyt, joten hänellä tulisi olla induktioliesi turvallisuuden vuoksi. Myös kivitaso lisäisi turvallisuutta.

Jyväskylän perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaosto on 15.6.2011 hylännyt oikaisuvaatimuksen. Päätöksen perustelujen mukaan A on pysynyt toimimaan nykyisessä keittiössään näkökenttäpuutoksesta huolimatta, vaikka siellä ei ole muun muassa näkövammaisille suositeltuja kontrasteja. Toimintaterapeutin suosittelemat keittiön muutostyöt lisääisivät työskentelymukavuutta ja helpottaisivat keittiötoimintoja. Keittiön käytännöllisyyttä voitaisiin parantaa remontoimalla vanhentunut, osittain epäkäytännöllinen keittiö nykyaikaiseksi. A:n näkövammaisesta kannalta välttämättömänä muutostyönä voidaan kuitenkin pitää ainoastaan liesituulettimen vaihtamista.

A on 20.7.2011 päivätyn palvelusuunnitelman mukaan esittänyt, että hänelle tulee korvata kustannukset keittiön kaapistojen ovien ja työtason vaihtamisesta ja liukukiskoilla toimivien laatikostojen asentamisesta alakaapisteihin sekä induktiolieden ja kaappipakastimen hankkimisesta. Myös rikkoontuneen jääkaapin tilalle on hankittava uusi jääkaappi, sillä väliaikaisratkaisuna käytössä oleva kaappi on A:lle hankala käyttää.

Jyväskylän perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaoston alainen viranhaltija on 27.7.2011 päätöksellä (2011 195) hylännyt A:n kotikäynnillä 19.7.2011 esittämät, palvelusuunnitelmaan 20.7.2011 kirjatut vaatimukset. Päätöksen perustelujen mukaan keittiön muutostyötä ja kunnostusta ei voida pitää vamman tai sairauden kannalta välttämättömänä muutostyönä. A:n näkövammaisesta kannalta välttämättöminä muutostöinä on pidetty valaistuksen muutostöitä sekä liesituulettimen vaihtamista.

Jyväskylän perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaosto on 28.9.2011 pyytännyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n yksilöhuoltojaoston päätöksistä tekemät valitukset.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 9 §:n 1 momentin mukaan vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän

tarpeen mukaisesti kokonaan tai osittain kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisista tukitoimista sekä ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden edellyttämän vaatetuksen ja erityisravinnon hankkimisesta. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Samanaikaisesti 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 12 §:n 1 momentin mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

Vammapalveluasetuksen 13 §:n mukaan suoritettaessa korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin pidetään vaikeavammaisena henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

Vammapalveluasetuksen 17 §:n 1 momentin mukaan korvausta muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin kuuluvien välineiden, koneiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin suoritetaan sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee niitä vammansa tai sairautensa johdosta liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa.

A:n tukitoimien tarpeesta esitetty selvitys

Ylilääkärin 24.5.2011 antaman lääkärinlausunnon mukaan A:lla on perussairautena keuhkoahauma. Vuonna 2006 hänellä on todettu vasemmassa silmässä putkimaiseksi kaventunut näkökenttä. Sittenkin myös oikean silmän näkökenttä on kaventunut. Silmätutkimuksessa 28.6.2010 molempien silmien keskeisen näön on todettu olevan normaali, mutta näkökentät ovat kaventuneet siten, että oikeassa silmässä on vain noin 10 asteen näkökenttä ja vasemmassa silmässä noin 5 asteen putkikenttä jäljellä. Näkökentän kaventumasta aiheutuva haitta-aste on 85 %.

Palvelusuunnitelmaan 15.11.2010 tehtyjen merkintöjen mukaan A:n toiminnallisen näön ongelmina ovat lisääntynyt häikäisyherkkyys, heikentynyt värinäkö ja kontrastiherkkyys, jotka vaikeuttavat muotojen ja yksityiskohtien havaitsemista. Näkökenttäpuutokset vaikeuttavat ympäristön hahmottamista ja tekevät A:n liikkumisesta epävarmaa. Palvelusuunnitelmasta 20.7.2011 ilmenee, että A:n mukaan hänelle on tärkeää kontrastit, joten keittiön kaapistojen ovien tulisi olla valkoiset ja työtason tumma. Nykyisin kaappien ovet ovat puunväriset ja työtaso valkoinen.

Toimintaterapeutti on 29.11.2010 antanut lausunnon keittiömuutostyötä varten. Lausunnossa on selostettu arviointitilannetta, jossa A:n toimintakykyä keittiötoiminnoissa on arvioitu. Lausunnon mukaan putkinäön ja näkökenttäpuutoksen takia A:n näöllä työskentely on rajallista ja hän tarvitsee käsillä tunnustelua. A on työskennellyt käsillä tunnustellen, katse suoraan eteen ja vähän väliä työtasolle katsoen. Työtasolle nähdäkseen hänen täytyi taivuttaa pää alas ääriasentoon. Kovin kauaa tätä asentoa ei voi pitää ja asento on myös astman takia vaikea. A on joutunut nousemaan usein varpailleen katsoessaan pöytätasolle ja saadakseen näkökentän kohdistettua. Alakaapista tarvikkeita ottaessaan ja uunia käyttäessään hän on mennyt useita kertoja täysin kyykkyyntä tai polvilleen lattialle. Tämä on rasittanut polvia ja aiheuttanut väsymistä. Kaappien hyllyiltä on myös ollut vaikea kurkotella tarvikkeita. Näkörajoituksista johtuen A:lla on riski törmäillä avoimiin kaapinoviin ja muihin esteisiin. A on kertonut toimintaterapeutille sähkölieden ja uunin jäävän herkästi päälle. Arviointitilanteessa lieden säätimien ja uunin käyttö ovat onnistuneet, mutta uunin käyttäminen ei ole tapahtunut turvallisella tavalla. Toimintaterapeutti on suositellut kevyempää uunipannua ja kalustoon sijoitettavaa uunia, jossa on laskutaso alla. Hän on suositellut myös

induktioliettä, jossa liedon päälle jäämisen riskiä ei ole. Arkkipakastinta A ei pysty käyttämään. Keittiötoiminnoissa hän näkee ja pystyy ottamaan tarvikkeita parhaiten vetolaatikollisista ulosvedettävistä alakaa-peista ja yläkaapiston esille vedettävältä alahyllyltä sekä karusellikaapista ja työskentelytasoon asennetuista uunista ja mikroaaltouunista. Työtason laskemisella A:n ei tarvitse nousta jatkuvasti varpailleen.

Edelleen lausunnon mukaan A tarvitsee keittiön muutostyönä työtasojen laskemisen 85 cm:iin, induktiolieden, kalustoon asennettavan uunin, jossa on oven avaus sivulta vasemmalta oikealle ja alla laskutaso, kaapistoihin kevyesti liukuvat vetolaatikot, kolmeen yläkaappiin liukukiskolliset alahyllyt, ulosvedettävän roskalaatikon, tiskialtaan alle pyöritettävällä hyllyllä varustetun kattilakaapin, astianpesukoneen korotuksen, kaappimallisen pakastimen jääkaapin viereen sekä mikroaaltouunin asentamisen kalustoon työskentelykorkeudelle. Lausunnossa on mainittu myös A:n esittämä toive yhdestä tiskialtaasta sekä nykyistä leveämmästä työtasosta tiskialtaan ja liedon väliin. Lausunnossa on viitattu myös Keski-Suomen keskussairaalan näönkäytön ohjaajan suositukseen siitä, että pintamateriaalit eivät olisi kiiltäviä ja kontrastit tulisi ottaa huomioon, jolloin kaapinovat olisivat vaaleat ja työtasot tummat.

A on ollut Näkövammaisten Keskusliitto ry:n järjestämässä kuntoutuksessa, ja asiakirjoihin on liitetty kuntoutusselosteet ajalta 7.–18.3.2011, 5.–16.9.2011 sekä 9.–20.1.2012. Ensiksi mainittua ajanjaksoa koskevista kuntoutusselosteista ilmenee muun ohella, että keittiötyöskentelyssä tuli esiin A:n hyötyminen hyvästä valaistuksesta ja kontrasteista jäljellä olevaa näköä käyttäessään. Näönvaraisessa työskentelyssä pään asento on suunnattu alaspäin. A:ta on ohjattu työskentelemään vain tuntoaistiin luottaen, joka on parantanut työskentelyasentoa. Selosteessa todetaan myös, että induktioliettä ei yleensä suositella näkövammaiselle, koska sitä on vaikea käyttää tuntoaistinvaraisesti. Ajanjaksoa 5.–16.9.2011 koskevan kuntoutusselosteen keittiötoimen ohjausta koskevan osan mukaan A on työskennellyt tottuneesti ja näönvaraisesti lisävalaistusta hyödyntäen. Näkövammasta ja alentuneesta muistista huolimatta A:n työskentely on ollut hyvin etenevää, eikä hän tarvitse lisäohjausta keittiötaitojen puolesta.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

Omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa A:lle edellä mainitussa lääkärinlausunnossa selostetun näkövammaisuuden vuoksi erityisiä vaikeuksia. A on näin ollen edellä selostetuissa vammaispalvelulain ja -asetuksen säännöksissä tarkoitettu vaikeavammaisen henkilö, jolle kunnan on korvattava säännöksissä mainitut asunnon muutostyöt sekä koneet ja laitteet, jos näiden säännösten sisältämät edellytykset muutoin täyttyvät.

Asunnon muutostöistä aiheutuneista kustannuksista kunnan korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvat ainoastaan välttämättömät vamman tai sairauden aiheuttamasta tarpeesta johtuvat kustannukset. Myös edellytyksenä kunnan velvollisuudelle korvata asuntoon kuuluva väline tai laite on, että vaikeavammaisen henkilö tarvitsee välinettä tai laitetta vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Tätä välttämättömyyttä arvioitaessa otetaan huomioon A:n oman näkemyksen ja kokeman lisäksi myös asiassa esitetty lääketieteellinen ja muu asiantuntijaselvitys.

A on vaatinut keittiön kaapistojen ovien sekä keittiön työtasojen vaihtamista värien kontrastin parantamiseksi. Keski-Suomen näönkäytön ohjaaja on suositellut kontrastien ottamista huomioon. Myös Näkövammaisten Keskusliitto ry:n järjestämää kuntoutusta koskeneessa selosteessa on todettu A:n hyötynneen kontrasteista ja hyvästä valaistuksesta. Valaistuksen muutostyöt on jo aikaisemmin hyväksytty korvattaviksi. Esiitetyn selvityksen perusteella keittiön kaapistojen ovien sekä työtasojen vaihtaminen kontrastien kannalta paremmiksi helpottaisi A:n työskentelyä, mutta vaihtaminen ei kuitenkaan ole hänen vammansa johdosta välttämätöntä hänen itsenäisen keittiössään toimimisensa kannalta.

Toimintaterapeutin lausunnossa selostetun perusteella myös liukukiskolliset laatikostot keittiössä helpottaisivat A:n työskentelyä. A:n on kuitenkin mahdollista ottaa tavaroita esille myös alakaapeista, eikä hänen itsenäisen suoriutumisen kannalta liukukiskollisia laatikostoja siten voida pitää edellä selostettujen vammaispalvelulain ja -asetuksen tarkoittamalla tavalla välttämättöminä.

A on myös vaatinut induktiolieden hankkimista sen varmistamiseksi, ettei liesi jää vahingossa päälle. A:lla mahdollisesti olevista erityisistä muistiongelmista ei ole esitetty

lääketieteellistä selvitystä. Näkövammaisten Keskusliitto ry:n kuntoutus-selosteessa induktioliedestä lausuttu huomioon ottaen sitä ei myöskään voida pitää vamman johdosta A:lle välttämättömänä.

Jääkaappi on asuntoon tavanomaisesti kuuluva vakiovaruste. Tarve uuden jääkaapin hankkimiseen ei ole johtunut A:n vammasta, vaan hankinta on tullut ajankohtaiseksi vanhan jääkaapin rikkouduttua. Kyse ei näin ollen ole vammaispalvelulain nojalla korvattavasta asuntoon kuuluvasta laitteesta.

A:lla oleva näkövamma ei sinänsä edellytä, että hänen asunnossaan on pakastin. Toimintaterapeutti on lausunnossaan todennut, että A ei pysty käyttämään arkkupakastinta. Lausunnosta ei kuitenkaan ilmene syytä tähän. Esimerkiksi laatikostojen tarpeellisuutta on lausunnossa perusteltu sillä, että A näkee tavarat parhaiten vetolaatikoista, ja kaapista tavaroita ottaessaan hän on joutunut kyykistymään. Kaappimallisen pakastimen ei näin ollen ole selvitetty olevan välttämätön A:n suoriutumiseksi päivittäisissä toiminnoissa.

Edellä olevilla perusteilla perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaoston päätöksiä ei ole syytä kumota.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja yksilöhuoltojaoston päätökset kumotaan.

A:lle on myönnettävä asunnon muutostöinä keittiökaappien ovien vaihto, laatikoiden liukukiskot, induktioliesi, korkea kaappipakastin ja korkea jääkaappi.

A:n näkö tulee vielä heikentymään, koska hänellä on myös silmäpohjan rappeuma ja kaihi. Kontrastit ovat A:lle tärkeitä.

A:lle on asennettu valot, mutta tummat kaapinovat imevät osan valosta. A joutuu ottamaan arkkupakastimesta kaikki tavarat pois, koska ei näe tavaroiden sijaintia. Induktioliesi olisi turvallisin vaihtoehto, koska siinä ei levy voi jäädä päälle. Liukukiskot ovat tarpeen, jotta ei tarvitse aina tyhjentää kaikkia tavaroita pois kaapista.

Jyväskylän perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaosto on antanut selityksen, jossa se on lausunut muun ohella seuraavaa:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on päätöksellään hyväksynyt vammais-palveluasetuksen 9 §:n tarkoittamina välttämättöminä asunnon muutostöinä myönnettäväksi kodin valaistuksen muutostöitä sekä liesituulettimen vaihtamisesta aiheutuneet kustannukset. Muiden toimintaterapeutin suosittelemien muutostöiden osalta katsottiin, että esitetyt muutostyöt nykyisessä keittiössä edistäisivät tilojen käytettävyyttä ja A:n itsenäistä toimintakykyä ja helpottaisivat näin toimimista nykyisessä keittiössä. Hallinto-oikeuden päätöstä ei ole perusteltua muuttaa ja tällä perusteella A:n valitus tulisi hylätä.

A on antanut vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Anne E. Niemi

Eija Siitari

Alice Guimaraes-Purokoski (t)

Tuomas Lehtonen

Outi Suviranta

Asian esittelijä,
oikeussihteri Camilla Sandström

Jakelu

Päätös

A, maksutta

Jäljennös

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Jyväskylän perusturvalautakunnan yksilöhuoltojaosto